

TELEGRAFULU ROMANU.

Telegraful ese de dōne ori pre septem
mania: Dumine'a si Joi'a. — Prenume-
ratuinea se face in Sabiu la espeditura
foie pre afara la c. r. poste cu bani
gat'a prin scisori francate, adresate către
espeditura. Pretiul prenumeratiunei pén-
tru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear
pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 93 ANULU XXI.

Sabiu, in 1830 Novembre 1873.

(252)

lubileulu.

Dupa dōue dile suntu dōue-dieci sì cinci de ani de cându Maj. Sea prébunulu nostru Imperatu sì Rege Franciscu Iosifu I. s'a suiu pre tronulu monarchiei.

Mare sì momentuosa este dīu'a in carea se implusescu acesli dōuedieci sì cinci de ani pentru préiubitulu nostru Monarchu, mare sì momentuosa este sì pentru poporele monarchiei intregi.

Acestu patrariu de seculu, ce se va implini dupa dōue dile, este bogatu de evenimente mari, incătu suntemu aplecati a dice, ca in anii lui s'au intemplatu mai atâtea, cîte s'au intemplatu in atâti seculi de alta data.

Negurile ereditate din trecutulu feudalismului paréu a fi capetatu o noua sì durable consintinta. Ele dupa o durata de seculi inceata in anulu cu dīu'a cea epochale, in carea s'a incepulu periodulu ce se serbăza preste dōue dile. Sisteme politice cari aternau cā nisice pondigre de desvoltarea omenesca domniau nu numai in monachi'a nostra, ci putemu dice in Europa intréga. Cugetele, cā sì activitatea omenesca se aflau sub o priveghiare rigurósa a organelor politiale. Censur'a, politi'a sì lantiulu iobagie apesau poporele sì le retienéu intr'o sterpiune infioratòrie pre tóte terenurile.

Vine anulu celu memorabile, anulu 1848. Negur'a trecutului se sguduie sì incepe sa dispara. Radiele luminei nascute din libertate erau inse prea stralucitorie. Ochii dedati cu intuneculu nu le poteau suporta. Ele au iritatu nisuntiele ómeniloru pré tare, le-au iritatu spre o activitate anormala sì nesimetrica, asiá incătu popore sì regimuri, regimuri sì popore devenisera intr'o confusiune, incătu nu sciá omulu de unde incepu, incatru se inدرépta sì unde voru ajunge ómenii cu nisuntiele loru.

Déca ni aducemu aminte numai de evenimentele din monachi'a nostra sì in specialu, déca vomu cugetá la impregiurarea: ca nemtii din Austria avéu representanti in parlamentulu celu mare din Frankfurtu, diet'a din Pojonu se stramutà in Pest'a, sì porní pre unu drumu centrifugalu, care déca nu avé nimic'a periculosu in sine la inceputu, fu totusi mai tardiu folositu de unii barbati ultraisti in contr'a unitatiei monarchiei. Impregiurarea acésta aduce pre popore in conflicte interne, cari degeneréza in resbelulu civil, pre cându o parte din popore in sudvestulu monarchiei, italianni, se luptau deadreptulu contra monarchiei.

Intr'unu astfeliu de caosu firea cea blanda a monarchului de atunci, Ferdinandu I (V), nu mai erá suficiente. Frenele monarchiei trebuiéu puse in mâni mai vigurose, in mâni, cari elementele cele desfrenate prin poterea eveneminteloru sa le aduca iéra in alvi'a naturale sì părtele cari tindéu a dismembrá imperiulu sa fia readunate intr'unu intregu, dupa cum 'lu crease istoria poporeloru celoru diferite, adunate sub sceptrulu habsburgicu.

De aceea Maj. Sea Imperatulu sì Regele Ferdinandu abdice de tronu sì dupa densulu

fratele seu Archiducele Franciscu Carolu sì asiá urmeza fiulu cestui din urma Maj. Sea Franciscu Iosifu I.

In 2 Decembre (20 Novembre) 1848 in monarchia cea turburata de sgomotulu armelor resbelului civil, cā unu fulgeru se respandesc scirea cea de mare insemnalaate despre schimbarea domnitorului. Devis'a junelui sì cavalerescului monarchu: „viribus unitis“ a aparutu pre orisonulu politicu cā unu sôre lucitoriu, sub a cărui influentia, preste scurtu tempu, a amutit u sgomotulu celu turburatu alu resbeului.

Este adeveratu ca dupa inceatarea resbelului anormitatile politice au durat inca unu deceniu intregu cu noua rigore sì asprime asupra tuturor.

Dara junele sì cavaleresculu monarchu, vedindu in fine, ca ori care aru fi motivulu unei restrangeri a poteriloru intelectuali sì fisice a poporeloru din monarchia, ea totusi duce la intelenirea sì sterpicionea poteriloru aceloru popore, din propri'a sea initiativa, da freu liberu prin diplom'a din 20 Octobre desvoltarei poporeloru pre terenulu constitutiunale, care desvoltare a trecutu prin mai multe faze pâna sa vina la stadiulu de astadi. Procesulu inca nu este finit, pentru ca esista inca elemente nemultiamite in ambe părtilor imperiului; inse calea este deschisa odata sì inceputulu facutu, sì asiá potemu spera ca sì multiamirea celoru astadi nemultiamiti va sosí mai curendu séu mai tardiu.

In cele ce amu disu pâna acum amu facutu o reprivire asupra monarchiei in genere.

Ce vomu dice inse privindu trecutulu celoru dōuedieci sì cinci de ani cā români apartenitori de monarchia, a cărei domnitoru deviní Imperatulu sì Regele nostru in dīu'a de 2 Decembre 1848?

Români, partea cea mai mare se aflau in conditiunile cele mai rele in tóta monarchia, cu deosebire inse in Transilvani'a, unde particularismulu unei caste aristocratice cu o mâna de secui sì sasi se desvoltase intr'unu modu aproape de a stinge tóta viéti'a din tiéra, Particularismulu acesta, daunosu sì pentru autorii lui cā sì pentru acei pentru cari erá gatit, se datase mai odata cu tempulu cându tiér'a se desfacu de cătra Ungari'a sì devenisera unu principatu de sine statutoriu. Cele trei natiuni regnicolare (ungurii, secuii sì sasii), pentru cā sa se ingradescă cătu se pote mai bine contr'a românilor, dupa ce ii despóia politicesce de tóte drepturile publice ii dechiara sì bisericesce de tolerati in patri'a loru. Tolerant'a acésta amara sub principii „independinti“ ai tieri se mai imbunatali sub domnitorii din dinasti'a habsburgica; cu tóte ca legile patriei nu concedeu cā români sa pote trece din regiunea tolerantiei in cea a dreptului de o potriva cu cei-lalti locuitori (privilegiati) din tiéra. Anulu 1848 ne afla dara in situatiunea creata de vitregitatea seculiloru de mai naante,

Tratarea cea vitrega a legislatiunei privilegiate inainte de 1848 a insuflatu neincredere in români ardeleni fatia cu procederea legislatiunilor urmatorie, sì de ací se esplica, ca ei au fostu gal'a, la prim'a provocare, a se alipi strinsu de tronulu

trn eclelaate părți ale Transilvaniei sì în provinciele din Monarchia pre unu anu 8 fl.

iéra pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru

princ, si tieri streine pre anu 12 ½ fl. anu 6 fl.

Inseratele se plateesc pentru întă'a

óra cu 7 er. siruln, pentru a dón'a óra cu

5 ½ er. si pentru a trei'a repetire cu 3 ½

er. v. a.

care, celu putienu, li areta ca voiesce a face ce-va pentru densii, sì a merge mâna in mâna cu densulu sì a salutá sì dīu'a de 2 Decembre 1848 cā pre o dì epochale, caci, prin devis'a monarchului, ei, cari se bucurara de mici favoruri sub dinasti'a, sub carea se aflau de unu tempu in cîce, vedéu jugulu feudalisticu alu privilegielor ca era sa fia sfermatu pentru totu-déun'a.

Dela acestu tempu incóce români, chiaru sì in dilele cele grele a le absolutismului, avendu in fruntea loru pre unu barbatu mare de statu, pre Archipastoriulu Andreiu Bar. de Siagun'a, facu pasi gingatici pre terenulu bisericescu sì natiunalu.

Indata in anulu 1850, in impregiurările cele mai nefavorabile, sub legi martiale, biserica româna gr. or. tiene primulu ei sinodu dupa o intrerumpere de 150 ani. Mai tardiu cu vre-o trei patru ani se creaza pentru români gr. cat. o metropolia sì dōue episcopii noue. Biserica gr. or. tiene la an. 1860 altu sinodu, unde se sì incepui pregatirile indicate prin promemoriele neuitatului Metropolitului pentru reinfiintarea metropoliei gr. or. române, carea fu suspendata la 1700 de vitregimea tempuriloru sì de credulitatea unor români. Intr'aceea la 1861 români se intrunescu pre calea cea mai legale intr'unu Congresu natiunalu, care se repetește la 1863 sì care 'si asiéza unu comitetu permanentu natiunalu pentru afaceri urgente sì de importanta in favorea românilor. La 1863 suntu români cā natiune egalu indrepatatita in diet'a tierei si mai tardiu in senatulu imperialu.

Români putéu si in aceeasi cualitate sì in diet'a pestana, dupa schimbarea sistemului politicu, in anii 1865-7, déca si cunoșeu toti situatiunea sì apriuie intr'unu modu justu influenti'a loru in afacerile de statu. Dara déca au facutu erori mari in politica, celu putienu bisericesc, prin influenti'a unicului barbatu politicu ce l'au avutu, au cascigatu pre lângă reinfiintat'a metropolia gr. or. româna inca la 1864, la 1868, autonomia bisericei gr. or. române cu congresele sì sinodele sele autonome, cum nu le are nici o alta biserica in statu.

Chiaru sì pre alte terenuri desvoltarea românilor se datéza numai dela anulu celu memorabile, in care cade sì dīu'a iubiliaria a Monarchului nostru.

Este dara strinsu incopciata acésta dì cu istoria regenerarei nóstre sì pentru acésta ea trebuie sa fia pentru noi de indoitul pretiu.

Datorint'a nostra este dara indoita, cā cetațiieni ai statului sì cā români sa serbâmu dīu'a cea mare a iubileului Monarchului, a cărui domnie putemu dice a fostu sì este inca unu isvoru de frunte a desvoltarei nóstre pre tóte terenurile.

Deci sa intrunim rugaciunile nóstre inaintea celui Atotu puternicu cā sa tienă intru ferire pre préiubitulu sì parintesculu nostru Domnitoru iubiliaru Franciscu Iosifu I. la multi ani, spre a se invrednicí poporele monarchiei, inca odata asiá de inaintate cătra fericirea cea dorita, cătra perfect'a egalitate, de serbarea iubileului de cincidieci de ani, carea sa fia!

Nr. 935 bis.

**Pré onoratiloru parinti protopresbiteri,
onorata preotime parochiala !**

Majestatea Sea cesaria și regia apostolica prégratiosula Imperatoru și Regele nostru Franciscu Iosif I-iu s'a suiu pre tronul gloriiloru și fericitiloru sei protoparinti in 20 Novembre c. v. (2 Decembre c. n.) alu anului 1848.

Asiadara in 20 Novembre (2 Decembre) alu anului curentu 1873 se implinescu 25 de ani, adeca unu patrariu de seculu, de cându Maj. Sea cesaria și regia apostolica guvernăza cu blandetie, și intru fericire numerosele popore supuse sceptrului seu.

Acăsta di stralucita petrecuta cu litere nesterse in paginile istoriei iubitei noastre patrii Ungari'ă și a intregei monarchii austro-ungare este o di de serbatore pentru tōte poporele de sub blandulu seu sceptru, de ore ce sub gloriós'a domnire a préinaltului jubilaru s'a reversatu asupr'a tuturor poporelor din marele seu imperiu binecuvantarea libertătiei și egalitătiei, cu deosebire inse biserică noastră și poporulu nostru a esitū din starea eea apusa a trecutului, bucurandu-se astadi din gratia Maj. Sele de aceleasi dreptori, de care se bucura celealte biserici și popore din patria, ceea ce se vedea intre alte binefaceri prégratiōse mai apriat din recascigarea stravechierii noastre metropolii române ortodoxe.

Si cum vomu petrece mai serbatoresce și mai demou acăsta mare și stralucita di de jubileu a fericitei guvernării a Maj. Sele in restempu de 25 de ani? decătu adunandu-ne in săntelete biserici și radicându ferbinti rogaciuni de multiamita cătra atota puternicul Ddieu, carele este imperatulu imperatiloru și domnulu domnilor.

Drepta acea ordināmu prin acēst'a : că
1 Marti in 20 Novembre c. v. (2 Decembre c. n.) la 10 ore inainte de amedi in tōte santele biserici ale diecesei noastre sa se slujescă sānt'a liturgia cu tōta evlavī'a și pomp'a, avendu la slersistulu săntei liturghii a se cantă dacsologii prescrisia in tipicu și a se celi in genunchi rugaciunea de multiamita din liturgieriu adaugendu-se dupa cuvintele din rugaciune cătra a sea marire cadiendu si aceste cuvinte „multiamimu pentru ca ai invrednicito pre unsul teu, pre préinaltulu Imperatulu și Regele nostru Franciscu Iosif I-iu a guverna in numele teu poporele lui incredintate in liniște și in tōta fericirea sub decurgerea de 25 de ani“ și cu frica si cu cutremuru etc.

2. Acăsta sănta liturghia și rugacione de multiamita sa se tienă in totu casulu negresitu in tōte orasiele, opidele și satele mai insemnate in susu numit'a di adeca in 20 Novembre c. v. (2 Decembre c. n.) a. e. iera in acele sate, unde omenei in acăsta di de septamāna voru fi respanditi la lucru, și asiā cu greu potu veni la biserica, in aceste sate, dicu, sa se faca slujba in domineacă, ce urmează nemidilociu dupa dñu'a de Marti desamintita.

3. Preotimea parochiala va avea a invită in modu cuninciosu eu o di inainte de sănt'a liturghia tōte diregatoriele aflatore in locu, in fine :

4. Pentru că poporulu sa aiba scire de tempiuriu despre tienereā acestei rogaciuni de multiamire și sa pote veni cătu mai numeroso la biserica sa se cetăscă poporului in biserica acestu circulariu in dumineacă inainte de diu'a serbarei.

Impartasindu-ve binecuvantarea archipastorésca sum alu vostra tuturoru.

Caransebesiv, in 7 Novembre 1873.
de binevoitoriu Archieren.

Ioanu Popasu m. p.

Deputațiunile de felicitare cu ocasiunea iubileului Maj. Sele avura locu pentru tierile tienetorie de corón'a Ungariei Vineri și Sămbata in 28 si 29 Nov. n. in castelulu regale din Buda-Pest'a; iera pentru Cislaitani'a voru fi Luni și Marti in 1 si 2 Decembre in castelulu curtieri din Vien'a.

Toti comandanții generali din tōta monarhia se voru prezenta in Vien'a sub conducerea Archiducelui Albrecht spre a felicită pre Maj. Sea la festivitatea jubileului,

Copurile legiuitorie a le Romaniei s'a deschis in 1527 Novembre prin unu cuventu de tronu rostitu de Domnitoriu Carolu. Acesta constatāda relatiunile cele bune a le Romaniei cu oavu Domnitoriu in vēr'a trecuta la Vien'a. Despre junetiunile drumurilor de feru nu se face nici o amintire intre proiectele anunciate de cuventulu de tronu.

Epistola deschisa cătra dlu Babesiu și consortii lui din Sabiu.

(Urmare.)

Séu ce vreli sa dicieti? Au dōra Siagun'a, carele in anii cei mai din urma, ba inca in anul mortiei lui au lucrato neobositu pentru progresulu bisericei (vedeti numai manualulu lui de studiulu pastoralu), și pāna in óra mortiei au deliberat in cele bisericesci, fiindu cu mintea cea mai lumina, séu dōra acestu omu mare, dreptu și binefectoriu, și inaltistu cu judecat'a sea preste toti, s'ero fi lasatu a-lu seduce la ilegalităti? Au dōra vreti sa dicieti, ca Siagun'a cu voi'a, dimpreuna cu ómenii lui, eru fi comis u ilegalităti in biserica?

Cu ce puteti justifică acăsta grea incriminare in fat'a archidiecesei, in fat'a metropoliei și in regu publicului celui mare?

Aretati baremu un'a, din acelea ilegalităti și aduceti dovedi! Voi! cari tientiti acum numai a ve viri in urmele celui, ce-lu incriminati, și a ve face partasi de bunatăatile lui!

Dōra nu — ye-ti dice ierasi — ómenii lui Siagun'a suntu oei rei, nu Siagun'a „marele Metropolit“, căci acei ómeni suntu mincinosi etc.

Dara sa ve mai aducu unele dovedi — pre cari soi, dara le ocoliti.

Priviti dloro numai testamentulu Metropolitului Siagun'a din 1 Aug. 1871 (vedi nr. 67 „Telegrafulu Rom.“).

Pāna cându Siagun'a au suferit in giurulu seu pāna la mōrte-i, neschimbatu, pre archimandritulu și vicariulu seu de 17 ani, pre fiscalulu seu de 6 ani, pre redactorulu jurnalului seu de 8 ani, și inca pre unii de aprōpe incredinti, pre cari iau insarcinat cu destule grele lucrări, totu acelu bărbat mare, prin suscitatulu testamentu, prin care lasa tōta avereia sea archidiecesei, au concretiū administrarea intregei acestei averi in mānile celor-lalți fideli și sprinjitorii ei lui, punendu-si deplin'a incredere in ei și dupa mōrtea sea, de siguro, pentru ca nu suntu oialei și misiei și nu voru derimă și intrebuită operele sele in folosul lor propriu.

De-si s'a incelatu in unele prea putene persoane, cari au trecutu, dupa mōrte-i in castrul d-v. celor-lalți toti iau remasu și pururea i voru ramane credinciosi.

Acum uitati-ve dloru, ore vedeti intre acei a pre uno Hanne'a, Macelariu etc. etc. ? ba nu!

Si ore pentru ce lipsescu acei a din cēl'a cea fidela a lui Siagun'a? Nu voiu cercetă caus'a mai in adencu; dara atât'a sciu, scim cu totii, ceea ce amu audiu ostandu acela bunu și blandu Parinte, dicendu: „acei ómeni suntu, cari mi-au amarită și-mi amarescu dilele și acum la betranetiele mele, căroru le-amu facutu bine, și mi-au resplatită cu reu, aceea este clic'a cea blastemata.“ Si aceste oftări in tempulu din urma chiaru și unii clerici, ce iau datu māna de ajutoriu in morbulu seu, ba și unii distinsi straini, le-au auditu, căci suferintele lui sufletesci asiā de mari devenisera, incau cauta a-si face aeru.

Spuneli acum dloru, ore noi amu bagatu pre Siagun'a in mōmentu?! Ce voru fi causele, li ye-ti scî d-v. bine.

Destulu, ca și mustrarea de conscientia, ce v'au cuprinsu, atestă cele dise.

Pāna inca le-amu spusu pre satia, — aduti aminte dle Hanni'a! — vini d-ta că din ventu, și mi scriji in 28 Iuliu 1873: „ca pāna cându au traito Metropolitul — se nu-i dīci omoritul Metropolit — destulu te-amu calumniatu (noi „oei dela potere“) etc. și eu ti-amu respusu asemenea adeveruri, că și acum.

Siagun'a ince negresitu au sciu mai bine și din gur'a lui amu vorbitu, căci a-li provocat d-v. acēst'a.

Sa ne aducem aminte pre scurtu și de unele ale trecentului.

Cându au venit Siagun'a in Ardeiu, au aflatu la episcopi'a noastră „domni'a némuriloru și nepotismulu“. Siagun'a, carele nu avea altu nému, decătu biserică sea și pre credinciosii ei, și carele avea inaintea ochiloru numai binele, și progresulu acelor'a, au voit, că și altii sa crăsească și sa progresedie spre acelu scopu și in intentiunile lui cele mari, au voit că și alti fiu ai archidiecesei — căci straini nu au adusu cu elu, afară de servitori — sa se impatasiasca de bunatăatile bisericei, fiindu pote mai meritati, pre scurtu a voit a fi dreptu cătra lui sufletesci.

Iela primulu atacu cu clica, carea pre altulu, afara de fiu, nepotu, cununato elu, nu vedea cu placere, a māncă din bunulu bisericei.

Siagun'a au cautat a complană diferintele.

Pāna cându elu pre de o parte au suferit inca la si pre lāngă Episcopie pre trantorii legei vechi pre de alta parte au trimisu tineri la studii chiaru și in tieri straine, mai multu pre spesele sele, căroru dupa ce s'a qualificat, le-au impartit onori și beneficiuri drepte.

Ei dera clic'a, cu totē ca se bucură de posturi bune in consistoriu, in seminariu și in cele mai de aprope și bune protopopiate, no era multamita, și incătu trebuiā sa si plece capulu, au nisuitu a-si recrutat pre atari tineri la sine (mai erau si fete si nepote de maritatu). De-si putienu, totu si iau succesi, bucurandu-se, si adi de atari ómeni (óre nu-i intielegi pre acesta dle corespondinte, de cari dici: ca au mancatu cu minciuni stipendii dela reposu Metropolit?)

Cei mai multi ince, cari au remasu fideli lui Siagun'a, erau spinii in ochii clicei, unii si-au vedutu de alte treburi, pre altii iau pregatit Siagun'a pentru tagm'a monachala, provediendu-i cu graduri bisericesci.

Se spariau cei dela clica, ca prin atari mesuri, li se va inchide calea cătra cărm'a Archiepiscopiei. Acă le striga, ca suntu copii, acă demonstră lui Siagun'a, ca face popi coelebi, in contr'a legei. Cându ince s'a intemplatu, de si-au inaintat Siagun'a pre unu incredintu alu seu de vicariu și archimandritu, atunci clic'a — credindu-se cu de seversre eschisa dela poterea acceptata la vre-unu tempu bunu — si au luat refugiu la jurnale si la publiculu celu mare (bona-óra că acum) si au dechiarat pre Siagun'a, că pre unu calcatori de legi si alte asemenea, ce suntu inca de prospecta, dera trista memoria.

Siagun'a si barbatii lui de incredere si-au avutu de tienta, a regulă asacerile bisericei, a imbunatati starea scolelor si a preotimii, pentru cari scopuri protopopii erau organele cele dintău.

Se asteptă că protopopii cei din giurului archeepiscopiei sa dea mai intăi ajutoriu si protopopiatele „loru“ (căci asiā le numeau, pāna au stersu Siagun'a asta numire) celea frumosă, pre a căroru talpa jacea episcopia, sa pasăsca cu exemplu viu si sa sia de modelu celor-lalte. Dara de unde? Pana cându si cele mai departe, respondite si serace protopopiste se regulau, si lucrau in asacerile loru dupa statute (Regulamentulu org.), cei a ce dovedescu reportele loru cătra consistoriu; — in cele 3 protopopiate, a căroru capete resiedeu in Sabiu (că protopopi, ases. consist. si directori — profesori seminariali), nici ca se scăde vre-unu regulamentu, carele prea tardiu s'a introdusu, si unde s'a introdusu, d'abiā se mai observă.

Școle decadute (afara de unele, unde singure comunele s'a ingrijit), preoti fără salariu, fără portiune canonica, ba inca si intunecu din vēculu de midilociu in unii preoti recomandati — de protopopulu, — se vedea aci; apoi de in unele din cele mai bune comune bisericesci, neincetate conflicte intre comitetele bisericesci si comunali, cari din urma administrau fonduri scolare si paduri bisericesci, ce le da spre tacere etc., — fără că sa văda consistoriul despre tōte acestea iregularităti vre-unu raportu său proiecte si pasi spre imbunatati.

Cându ince se admonă protopopulu la datoria oficiosa, o privea asta de vatemare si orgie. Ore nu voru si acestea admonitioni „violările drepturilor protopopiatelor“ de cari amintesci dle corespondinte?

Si pre lāngă tōte acestea si multe alte rete — chiaru in vētr'a archeepiscopiei — Siagun'a au fostu cu rebdare si indolgentia mare.

De cându Siagun'a străucea, că unu sōre, in conducerea causerelor politici naționali, si recomandă terenul activităției, (ce la inceputu l'ai ignorat si apoi la urma l'ai recomandat dle Babesiu); ierasi clic'a si argatii ei si-au radicat cerbici'a, innegrindu pre Siagun'a de unu gubernamentu si tradatoriu. Dovēda jurnalele dela 1867 incocē.

Siagun'a au avutu si multe lupte in politica si in biserica — cu fratii de rel. gr. cat. — nu trebuiescă relacemu, aceea ce scie istoria.

Ce dorere ince au cuprinsu inim'a lui, cându barbatii clerului seu dela clica — ce se tineau mai eminenți — au datu mān'a cu contrarii politicii lui Siagun'a dela Blasius, Brasovu etc., stri-

gandu mai tare cu aceia sa Siagun'a sa remana popa, sa-si veda de barba si sa dispara de pre terenul politicii nationale.

Eata dloru, ce ve numiti „natiunalii“, ca delatorandu pre Siagun'a dela 1867 incöde de pre acel teren, a-ti adusu natiunea romana in unu abisu, in o confusione, ce o voru simli durerosu si copii nostrii.

Eata numai unele din loptele, ce iau adusu lui Siagun'a machnire.

Dara tocmai, caci vau cunoscute asiá de bine, Siagun'a, si pentru ca dupa mórtea lui mai putinu bine au asteptat dela d-v., proverbiu acelu inteleptu barbatu, ca si operele lui dupa mórte-i nu voru remané crutiate, — au despusu, cătu au mai potuto dispune, si au lasatu testamentulu seu din 1 Augustu 1871; — si acest'a ve este acum spina celo mai ascutit in ochi. Aci au lasatu avea sea, „Fundatiunea Siaguniana“, in man'a fidelilor sei, ca nu cum-va sa devina aceea mediloco de specula privata la institute de imprumutori — precum din o intemplare ciudata, ce nu ve face onore — au devenit de une-dile totu prisosulu de vre-o 18 mii din vendiarea mobilerelor remase de Siagun'a, in institutulu „Albin'a“, pentru aceea, ca dlu Macelariu au disu comisariu lui de licitatione, ca acolo se afla si fondurile bisericiei, si asiá voiesce si consistoriulu, carele nimic'a nu au sciu de acest'a.

Siagun'a au concredintu tipografi'a fundata de elu, de carea dice in testamentu — „pâna la mórte-mi o amu grigitu si o amu administrat si numai Ddieu scie cu cete greutati o amu aperat si sus-tinentu fatia de dusimanii bisericiei si ai natiunei române“, si de aceea, ca pre unu organu de latirea inteligintei, in archidiecesa, o au datu in administratiunea unei comissioni de incredinti si lui (tacu despre doi secedenti in castrele d-v.), ca sa nu devina acea arma profana pentru inventiaturi demoralisatore. Lângă tipografia concrede Siagun'a totu acelei eomissiuni: „suntienere a Te-legrafului Romanu, in modulu de pana acum redigeatu“, ca sa nu devina acelu unicu organu publicu alu archidiecesei seu de arma in manile d-v. in contra fundatorei lui, seu sa cada de victimă passionilor redactorei „Albinei“ care voiesce a-i „pune strage gurei“ si nu se sfiesce a presupune dela urmatorulu in sca-nulu lui Siagun'a, ca-i va astupá gura „Telegra-fului“.

Vedeti dloru dela clica, cum vau ocolit Siagun'a, cum au fugit spiritul lui de d-v., ceea ce vu-eru si facutu, deca a-ti si fostu asiá, precum satian-niceste vreti acum a ve masca in fatia publicului celui mare.

Dara ulteriorele d-v. portarii dopa mórtea lui Siagun'a vau „demascat“ pâna la golata.

Vati propusu — nici mai multu nici mai pu-tinu — decâtua a dechiară pre Siagun'a de slabitu de minte si puteri in anii din urma ai lui. De siguru numai cu scopu, de a puté atacá dispositiunile lui, si de a ave cuventu, ca pre acelu tempu s'au intemplat pecate si ilegalitati si apoi a intu-nece si pre Siagun'a si pre omenii lui.

(Va urmá.)

Diet'a Ungariei.

(Urmare.)

Presiedintele se provoca la § 120 alo regu-lamentului casei, care dispune, ca cas'a pote dis-pune, deca o propunere facuta are sa se ia la des-batere indata seu mai tardiu. In inteleseulu acestei determinatiuni pune intrebarea: voiesce cas'a per-tractarea indata seu nu? Drépt'a si stâng'a striga: Indata! Cei din 1848 radica unu protestu lar-motioru; intrebarea sa nu se puna inca, densii clopotul presidialu abia restabilece ordinea.

Albert Nemeth se radica si vorbesce cu o li-nisce faciarita: „Eu nu voiescu sa tornu oleu pre flacari“. Dupa ce i se indreptara din drépt'a strigări de indoiela striga seu mai multu si biera den-sulu iritat: „Nu e conformu demnitatiiei casei si pietatiei ce detorim obiectul din pertractare, deca acest'a se rezolva numai in trécatu“. Contradicere viua in drépt'a. Oratorulu striga in cea mai mare iritatiune: „Eu protestezu contr'a acestei impregiu-rari, ca o propunere asiá momentosa se trece cu vederea numai asiá. — Viua miscare in intrég'a camera. Oratorulu termina: „Eu pretindu ca or-dinea casei sa se respecteze si protestezu contr'a procederei arbitrarie a presidientului“.

Presiedintele se provoca de repetito ori la § 120 si respinge atacul neindreptatul lui Nemeih.

Madarasz pretinde dela presiedintele, ca sa predee presidiulu altu'a, pentru ca densulu s'a aretat partialu.

Ernst Simonyi: Majoritatea si va face numai siesi unu servitul, deca va concede. Luncrul se poate resolvî mâne in siedint'a estraordi-naria in unu modo demnu.

Ioanu Kiss persista in aceea, ca contra propunerea lui Laszlo sa se eternizeze prin pressa.

Colomanu Tisz a apuca cuventul si de-chiara cu resolutione mai intâiu, ca deslegarea unei deputatiuni pentru gratulatiune no vatema in nici unu modu constitutionea, ca determinationile regu-lamentului casei nu suntu chiare si recomanda din acelo temeu primirea propunerei lui Simonyi, pen-tru ca sa se se incungi parerea, ca partisani pro-punerei lui Perczel se ferescu de o discussione.

Presiedintele provoca pre aceia, cari dorescu pertractarea indata a contrapropunerei lui Laszlo, sa se scóle de pre scaunele loru. Drépt'a intréga se scóla.

Acum credeai ca scandalulu a incetat. (Strigări sgomotose din drépt'a: pré târdio). Nemeth totu voiesce sa vorbesca mai departe, dara e intreruptu de presiedinte, care dechiară, ca a pusu bine in-trebarea.

Nemeth totusi voiesce sa graiesca mai de parte. Strigări sgomotose la ordine; clopotul presidialu suna, Nemeth gesticuleza continuu si sibiéra: Eu nu voiu retrage dela cuventu. Cas'a con-cede si lu lasa se vorbesca. Elu striga dupa acest'a: Presiedintele procede nedreptu si arbitriu. Elu pune intrebarea, macaru ca mai avemu sa vor-bimu la acést'a.

Presiedintele: Nu a mai fostu ni-menea insinuatu la cuventu. Déca era, eu siguru nu-i retrageam libertatea cuventoului. Dara se ra-dica totu odata Csanády si Csiky. Sub o mare ilaritate gesticuleza unulu cătra altulu si se cértă in dialogu, ca cito are cuventoul mai intâiu. Io urma Csiky concede si Csanady pronunție unele din tiradele sale de tirania si patriotismu, de arbitru s. a. Presiedintele se incérca a-lu mulcomi, elu inse clatina din capu.

Csernatony afla mai coresponditoru, deca s'aro amená pertractarea pre diu'a urmatore; dara majoritatea s'a decisu pentru pertractarea indata; cine nu voiesce scandalulu acel'a se va alatura acestei opinioni.

Sennyei: Noi stâmu fatia cu o saptamana complinita. Cas'a au decisu; contr'a decisionei casei nu se poate admite protestu. (Viu aplausu in drept'a si stâng'a, cei din 1848 facu unu sgomotu selbaticu.)

Nemeth se insinua iera la cuventu si ii succede a-lu castigá. Elu are sa faca o obser-vatiune personale! Csernatony a disu, ca partid'a oratorelui vrea sa faca scandalu. Acest'a cu totulu nu e adeveratu, dara intr'adeveru Csernatony a are-tatu, nu numai cum se produc scandale, ci si cum se revoca. (Miscare mare si sgomotosa.)

Dupa ce cuventara Kalla y si Madarasz mai multu intr'unu tonu elegicu decâtua amenintatorio, se restabilece ordinea si incepe pertractarea meritória.

László pledéza pentru propunerea sea. Densulu nu e pregatito pentru a cuventá inco astadi si intr'adeveru ca vorbesce cum pote, si pote reu. Elu parafraseaza aliniele propunerei sale si apoi siede josu.

Csanády descépta ori si care interesu pentru ca se povescese in casa, ca elu vorbesce cum i dictéza inim'a si chiaro cu pericolulu capu-lier seu. Elu inse n'a avutu nici una periculu. Es-pressoile sele au fostu numai mai estraordinarie ca de alte ori. Asiá dice densulu intre altele, ea nu se sfiesce, a trage in discussione chiaru si persón'a monarchului, deca s'aru vatemá sanctiunea pragmatica si cele-lalte legi fundamentali.

Mileticiu accepteza propunerea lui Perczel. Déca gratuléza conjuratii de odinióra, pentru ce sa nu o faca acést'a serbulu celu totu-déun'a loialu.

Nemeth atrage atentiuza asupra mani-festului emanat la suirea pre ironu si asupra opu-lui istoricu lui Michailu Horváth. Alu doilea Decembrie pentru Ungari'a nu e jubileu de domnire. Déca se facea motiunea, ca Ungari'a sa gratuleze popórelor din Austria la festivitatea loru familia-ria, elu accepta bucurosu o asemenea propunere.

Ernst Simonyi petracteza iera „tirani“ presiedintelui (strigări: la ordine) si in urma e de parere, ca poporul iubesc numai pre regale co-ronatu, dara nu si pre celu ereditaria. (Va urmá.)

Ibanesci in 24 Novembre 1873.

In Nr. 87 alu diornalului „Teleg. Romanu“ aparù unu articulu alu unui corespondinte I. P. din Ibanesci, care cu dto 9 Octob. a. c. avendu voia a esf cu ce-va la publicitate spre a trece pote de mare literatu, nu si-a aflatu altu obiectu mai aco-modato spre acea, de cătu a-si versá veninulu urei malitiose precum asupra mi asiá si asupra altora, apelando spre ajungerea reuaciosului seu scopu, la nesce scornuri si denunciari false si pline de in-vidia, demne numai de unu omu ca corespondintele I. P. —

In memoratulu articulu convine omulu cu unele cuvinte, expresioni si assertuni, cari deoa aru si precum are mare placere a afirmá eruditulu cores- I. P. aru si mirare mare*) cum de unu astfelu de peccatosi si transgresatori ai legilor bisericesci cătu si politice ca mine etc. — nu au fostu tractati con-formu rigorei legilor vigorose si astfelu constrensi la respectarea sferei jurisdictiunei si a activitatii loru; seu cu dreptulu s'aru poté deduce ca insusi din partea aceloru legi suntu privilegiati unii indi-vidi spre a causá confusione si astfelu a impedece promovarea binelui comunu intelectualu si moralu, ceea ce inse pote numai unu omu ca corespondintele I. P. aru indrasni a crede.*)

Deci eu intru repararea onorei mele vatemate inaintea onoratului publicu prin informatiunile cele false a consaténului meu corespondinte I. P. voi reflecta in scurt la punctele acelui articulu si voi arata ca acelea nu suntu altu ce-va decâtua calum-nii si presupunerii nefundate, cu totu ca corespon-dintele I. P. in articululu seu statoresce ca va spune lucruri dovedite si adeverate.

Corespondintele I. P. vorbindu in articululu seu despre proselitismu care dice ca grăséza in comun'a Ibanesci intr'unu gradu mare, aseréza ca frati gr. cat. si respective uneltele acestora, protopopulu din Sasu-Reginu, Michailu Crisanu, si ca Ioanu Racotianu, parochulu gr. cat. alu Ibanesciului, pre care I. P. din tubirea cea mare ce o are fatia cu mine mo numesc Racocsy, amu si caus'a grăsarei acestui nevoindu-ne cu totu feliculu de mediloci neoneste, apromisiuni si linguriri a seduce poporulu gr. or. la unire cu biseric'a papista, si ierasi ea in inaintea nostra scol'a instructiunea si cultur'a in comun'a Ibanesci suntu arme ucigătorie, cu cari im-pedecamu executarea legilor patriei cu privire la investimentu, si io urma ca amu profaná cele mai scumpe odore: biseric'a si scol'a. —

Acesto assertioni ale coresp. I. P. ca unele cu totulu nefundate si neargumentate si productul urei si invidiei de cari este preocupat si predomnitu le dechiaru publice de scoritori, inculpari nedreptu si calumnii, ier' pre coresp. I. P. de unu calumnia-toriu impertinentu, care nu se rusinéda a atacá tesaurulu celu mai scumpu a unui preotu: caracte-ru si onorea. Fia bunu I. P. a-mi enumera ba-remu unu casu din care aru aparé ca eu si Pre-on. d. protopopu Michailu Crisanu amu si sedusu pre vre-unu credinciosu gr. or. la confes. gr. cat. prin mediloci neoneste si inca folosindu spre acestu scopu ca arme scol'a, instructiunea si cultur'a, si atunci me plecu cu totu respectulu. Eu din contra dechiaru si la casu de lipsa voi si documente ca nu noi ci altele suntu causele pentru cari credin-ciosii gr. or. din Ibanesci suntu cu asiá mare alipire cătra preotii sei, cari credu ca bine le scie si I. P. si cari de astadata modest'a nu-mi ieră ale espuse.

Nu mi-au placut, ba amu ritu totu-déun'a din inima certele confessionali, cari pentru I. P. suntu un'a predilectione sciindu ca efectulu acelora au fostu si va si totu-déun'a funestu in totu respectulu pentru promovarea causei natiunali cari fara distin-gere de confessiune ne intereséza pre toti. Nu urescu pre gr. or. frati de unu sânge, precum unii din gr. or. din Ibanesci pre uniati fiindu de prin-ciuplo ca suntu mai bucurosi a comunica cu cal-

*) Ai tota dreptatea, si noi ne miram de multe ori, dara pentru aceea totu se intempla lucruri de aceste de multe ori.

R.
*) Pare ca d-ta vorbesci cu Luca si Cleop'a ca-leorindu la Emaus.

